

ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 327.5(477):316.4.066
DOI 10.21564/2075-7190.41.168198

Герасіна Людмила Миколаївна, доктор соціологічних наук, професор,
професор кафедри соціології та політології Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: herasina@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3299-5255

ПОЛІТИЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТА СПЕЦИФІКА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено авторському трактуванню сутності, природи й специфіки державно-правового конфлікту у сфері публічної політики України, як конфронтації, що виникає між (або всередині) інститутами влади внаслідок порушень функціонування державного механізму. Доводиться, що предметом «конфлікту інтересів» у державно-правовій сфері є зіткнення через прерогативи і ресурси влади між елітами та управлінськими групами. Визначені зміст і траєкторія впливу основних політичних детермінант та політико-правових факторів, які викликають або «генералізують» конфліктогенність в управлінні державою.

Ключові слова: державно-правовий конфлікт, політичні детермінанти конфліктності, «конфлікт інтересів», конфліктна дихотомія держуправління.

Постановка проблеми. Політико-правові процеси в суверенній Україні мають відбуватися на якісно новому цивілізаційному підґрунті, яке стратегічно зорієнтовано на євроінтеграцію і містить ефективні механізми запобігання та розв'язання державно-правових конфліктів. Насправді ж ситуація політич-

ної конфліктності в публічній сфері країни вимагає серйозного вдосконалення системи управління державою, її інститутів та механізмів відповідно до європейських стандартів розвитку.

Сучасний період розвитку характеризується не тільки відродженням ліберально-демократичних цінностей, освоєнням демократичних технологій, але й суперечливістю і складністю модернізації державно-правових інститутів України, загостренням політичної боротьби за перерозподіл ресурсів влади, ідеологічними спорами і зіткненнями ворогуючих опонентів, і все це за умов спаду економіки, соціальної нестабільності, зростання інфляції, що проблемно відбивається на функціонуванні всього державного механізму. Крім того, процес конституційного реформування інститутів української влади на основі державницьких ідей з початку 2000-х показав, що політичні чинники можуть, на жаль, виступати й «токсичними провокаціями» (чинниками), які поряд із модернізацією системи держуправління посилюють суспільну турбулентність і державно-правові конфлікти. Цим актуалізується визначена в статті проблема, бо українське суспільство очікує таких змін і реформ, які би стабілізували державу та сферу політико-правового управління.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Процес розвитку суверенної держави Україна протягом майже 30 років, незважаючи на втілені у Конституції консолідуючі ідеї державотворення, не є безконфліктним, особливо у державно-правовій сфері. Дана проблема з кінця 90-х рр. ХХ ст. займає суттєве місце в аналітиці відомих українських юристів, політологів, конфліктологів (Ю. Тодики, В. Тація, М. Панова, Л. Герасіної, Ю. Барабаша, А. Єзерова, А. Ішмуратова, С. Бобровник) [1–8]. Конфлікти між суб'єктами державно-правових відносин, що критично вплинули на суверенну Україну як демократичну правову державу, – між Центром і регіонами країни, між окремими органами і структурами влади, конкуруючими політичними групами за пріоритет владних повноважень, за обсяг контрольованих ресурсів, дисфункції інститутів права і політики та кризові стани держави – стали предметом проведених досліджень.

Деформацію суспільних відносин в Україні, конфліктогенність українського соціуму, природу соціальної дихотомії через нелегітимну диференціацію населення, що походить головним чином через неадекватний розподіл ресурсів досліджували також провідні соціологи політики (М. Михальченко, Є. Головаха, В. Танчер, В. Цветков, І. Кресіна та ін.) [9–13]. Серед головних причин соціально-політичної нестабільності в країні вони називають хитку політичну структурованість українського соціуму, невисокий рівень політико-правової культури, відсутність консолідуючих суспільство ідей, тривалу кризу політичної ідентифікації особистості, «соціальну травму» через анексію Криму і війну на Сході країни, як наслідок – зростаюче «поле» конфліктів інтересів, цінностей і норм.

Отже, за цей час склалися дві наукові парадигми дослідження конфліктності у державно-правовій сфері: перша передбачає, що державно-правові конфлікти (конституційні) є суто юридичним явищем, тому мають розглядатися у межах юридичної конфліктології; інша парадигма зорієнтована на політичну конфліктологію і пропонує вивчати протиборство в державно-правовій галузі як особливий тип власне політичних конфліктів. Ми вважаємо, що продуктивніше до аналізу визначеної проблеми застосувати синтезований методологічний підхід у межах політико-правової парадигми.

Масштаб і глибина наукових студій щодо проблем державної конфліктності в сучасній Україні, безперечно, далеко невичерпані. Тому *метою* нашої статті є теоретичне дослідження сутності й специфіки протікання державно-правових конфліктів, передусім в Україні, та визначення сили і траєкторій впливу політичних детермінант, які спричиняють або «генералізують» конфліктогенність у країні.

Виклад основного матеріалу. Державно-правові конфлікти виникають і протікають у сфері публічної політики, та головним чином між органами державної влади; їх предметно-об'єктне «поле» природно пов'язане як з правовими, так і з політичними колізіями, бо діяльність держави сконцентрована в ядрі політичної системи суспільства. Сутність державно-правового конфлікту полягає у гостроті протиріч щодо реалізації, переділу повноважень і збереження публічної влади, це – конфронтація, яка виникає між владними суб'єктами або всередині інститутів держави внаслідок порушень нормального функціонування державного механізму, суттєве розходження актів і дій публічної влади із чинним конституційним порядком, ухвалення рішень з порушенням юридичних процедур, нанесення шкоди авторитету влади (унаслідок розчарувань соціуму), а також через прагнення деяких недержавних суб'єктів змінити (чи розширити) свій політико-правовий статус у неконституційний спосіб.

Соціальна природа, специфіка і функціонал державно-правових конфліктів пов'язані, по-перше, з особливим складом суб'єктів-учасників (органи державної влади, соціум, еліти, регіони, громади, партії, «зацікавлені» групи); по-друге, зі специфічними об'єктами – суверенітет держави, територія, владні компетенції й повноваження, дії (чи бездіяльність) структур влади; по-третє, з інтересами народу (чи великих суспільних груп); по-четверте, із суттєвими наслідками розв'язання конфліктів у принципових питаннях державотворення (захист політичної та економічної незалежності, «відбір еліт», створення нових владних інституцій, стратегія і тактика назрілих реформ тощо) [14, с. 43].

Сучасні політико-правові процеси доводять, що вдосконалення системи держуправління в Україні має суперечливий характер, адже її державницьке

буття склалося на засадах політичної, економічної та духовної багатоманітності (але правлячі еліти вперто не бажають враховувати цей фактор), і ґрунтовна політична доктрина модернізації країни все ще відсутня. Між тим глибинні витоки державно-правових конфліктів нерідко знаходяться за межами права, та значно більше зумовлені кризовим станом економіки й соціуму, як свідчать ґрунтовні наукові дослідження [15], або коливаннями політичних стратегій; наприклад: куди спрямований курс держави – до Євросоюзу чи в СНД? Неоднозначність проведених у країні реформ показує, що нові форми і засоби державного управління запроваджуються досить суперечливо, це перетворює їх на політичні детермінанти конфліктів. Але парадоксально, що у той же час цивілізовані механізми правового регулювання, консенсусу і громадського діалогу з владою формуються занадто повільно. Небажані наслідки державно-правових конфліктів, як правило, пов'язані з невмінням (чи небажанням) владних структур прогнозувати їх появу й динаміку, зарубіжний же досвід консенсуальних технологій використовується в українській політиці здебільшого формально або механістично.

Відомо, що державне функціонування є формою публічної політичної влади, тому не слід ігнорувати факт, що діалектика взаємозв'язку політики і державного управління виявляється саме у змісті та дієздатності (чи стагнації, дисфункціях) політико-правових інститутів та механізмів. Обидві ці системи перфектно націлені на збереження соціальної стабільності та інституційного порядку (хоч насправді не менш схильні до колізій та конфліктності); тому для них виникає об'єктивна необхідність пояснити і виправдати перед громадянами (зокрема, нових поколінь) різні зразки лояльної або конфронтаційної поведінки. Цей процес «пояснення і виправдання», за визначенням П. Бергера і Т. Лукмана є реальною легітимацією [16].

Розуміння природи взаємовпливу публічної політики (її детермінант) і державного управління в аспекті конфліктології потребує критичного аналізу специфіки дій політичних інститутів на відміну від організаційних утворень держави. Підкреслимо, що істотна відмінність політичної влади від державного управління полягає в тому, що влада в основному спирається на ідеологію, право, легальний примус і авторитет, а управління – на мотиваційну складову діяльності, тобто враховує людські інтереси і потреби. Метою влади стає реалізація панування або впливу; а цілі управління – забезпечення процесу керування відповідними регулятивними інструментами. Влада завжди прагне концентрації повноважень, хоч і визнає субординацію відносин; а управління ґрунтується на оптимізації структури, функцій та координації діяльності.

Організаційно-управлінським структурам притаманні: інституціоналізація певної сфери діяльності, цілі та функції, нормативно-ціннісний компонент,

професійні об'єднання людей, організація матеріальних засобів, що втілені в установах, контроль та санкції [17, с. 30–35]. Політичне ж керівництво менш формалізовано, здійснюється не тільки державними органами влади усіх рівнів, а й політичними партіями, лідерами, елітами, групами тиску, мас-медіа тощо. Тому цей процес більш дихотомічний, різносуб'єктний, не завжди залежить від дії правових механізмів, що може спричиняти й нестабільність країни через складнощі збалансування та реалізації різних інтересів і потреб людей. Державне управління як складова політичного менеджменту, одночасно поєднує адміністративні та політико-правові засоби і механізми; але для його ефективності та стабільності в державі недостатньо лише правових важелів влади, необхідне політичне мистецтво враховувати і зближувати інтереси громадян – бюджетників, бізнес-класу, військових, соціально-вразливих груп, молоді тощо (не протиставляючи їх), щоб запобігати соціальній напрузі та державно-правовим конфліктам задля реалізації суспільних цілей [18; 19].

Безпосередньою причиною раціональної, лояльної або конфліктогенної поведінки людей завжди є інтереси, як сукупність складних стимулів будь-якої діяльності. Публічні професійні політики, відомі державні діячі, парламентарії, державні службовці на значущих посадах за політичним статусом складають «політичний істеблішмент» України, та безпосередньо відображають глибоку диференційованість суспільства за життєвими інтересами. Хоч усі статуси і «ролі» формує соціальна система, як помітив американський антрополог Р. Лінтон, вони виконують незалежну функцію щодо індивідів у певних статусах, які виконують належні ролі [20, с. 30]. «Конфлікти інтересів» у державно-правових інститутах України (парламенті, уряді, судових органах) є багатоплановими та свідчать про політичну дихотомію – демократія проти номенклатури! Вживання категорії «інтерес» щодо юридичних осіб – у змісті нормативно-правових актів асоційовано із поняттям «інтерес у праві». Звідси обґрунтовується положення про доцільність встановлення юридичної відповідальності за порушення інтересу в праві як соціально-правового чинника порушення суб'єктивних прав та невиконання юридичних обов'язків.

На різних рівнях державно-політичного управління цілком природно виникають «конфлікти інтересів», які протікають у ході діяльності урядових органів, фракцій парламенту, у взаємовідносинах конкуруючих політичних сил тощо. Вони розвиваються на проблемному ґрунті незавершеної політико-правової реформи української держави і структурної диференціації суспільних відносин, де специфічну роль відіграє жорстка реконструкція соціально-економічних, політичних статусів, а також ідейні, культурні, мовно-етнічні, релігійні фактори (зокрема, інтереси-цінності, що експлуатуються політиками). Найгострішим предметом «конфлікту інтересів» у державно-правовій сфері

стають зіткнення через владні прерогативи і ресурси між представниками еліт, управлінських груп, які прагнуть володіння та розпорядження ними; а економічні інтереси, особливо за кризових умов, мають тенденцію перетворюватись на політичні.

Ефективні політичні інститути за допомогою права, закону, престижу і заради репутації держави можуть водночас забезпечити певний баланс соціальних інтересів, і таким чином посилити механізми попередження конфліктів. Найважливіше у розумінні ролі соціально-правових інститутів колись зазначив Ян Щепанський, який писав, що «значущість впливу інститутів ґрунтується на фундаментальних функціях – на тому, що інститути регулюють діяльність, заохочують очікувану поведінку і здійснюють репресії стосовно неочікуваної» [21, с. 19].

Але міжнародна практика конституціоналізму показує, що саме між інститутами законодавчої та виконавчої влади найчастіше виникають державно-правові конфлікти. Як свідчать порівняльно-правові дослідження у різних країнах світу, найгостріші сутички між владними структурами виникають у зв'язку з нечітким, нерівномірним поділом владних повноважень між законодавчою і виконавчою гілками влади, між президентом і прем'єром, тобто це конфлікти компетенційного характеру [22, с. 143–187]. Проте недоцільно, щоб колізії та спори владних структур, в тому числі через прерогативи і компетенції, переходили у жорстку конфронтацію.

В Україні 1990-х – 2000-х рр. конституційний процес державотворення також був досить непростим і конфліктним; на нього впливали притаманні перехідному суспільству протиріччя – між високою динамікою політичного процесу і необхідністю збереження стабільності системи, між розпочатою реформою законодавства і підтримкою правопорядка і режиму законності; між доланням антидемократичних рудиментів і побудовою правової демократичної держави, зростанням громадянського суспільства. Ці протиріччя не зникли, а навіть посилилися після декілька суперечливих змін у Конституції України у період 2004–2018 рр., що конфліктогенно відобразилося на реалізації політико-правових процесів. Бо соціальна роль Основного закону – слугувати важелем запобігання державно-правових конфліктів і надавати механізми конструктивної взаємодії всіх гілок влади та їх інститутів.

Уявляється, що постійне відновлення цих конфліктів в українському державному просторі та «генералізація» їх розвитку прямо залежна від негативного, «токсичного» впливу політичних детермінант і низки суміжних політико-правових факторів:

– низький рівень політико-правової культури деяких груп державного апарату й окремих верств населення; слабкість чи відсутність демократичних інститутів влади (антикорупційних; зняття політичної недоторканності тощо);

- вимушене співіснування нових і рудиментарних політико-правових інститутів; консерватизм мислення або свідомий егоїзм політичних сил, які через вузькі корпоративні інтереси гальмують продовження політичної (конституційної) реформи в Україні;
- неякісне правове регулювання конституційних відносин; суперечливе тлумачення конституційних норм гілками влади; інші правові колізії;
- порушення суб'єктами права і політики норм Конституції, законів і міжнародно-правових актів, що ратифіковані Верховною Радою України; відставання процесуальних конституційно-правових норм від матеріальних;
- відсутність у владних структур (державного чи місцевого рівня) необхідної легітимності або вагомого досвіду консенсуального вирішення суперечливих питань державотворення;
- нестача достатнього комплексу організаційних і політико-правових заходів із розв'язання конфліктів між суб'єктами державно-правових відносин;
- прагнення окремих гілок влади (чи глави держави) перебрати на себе якнайбільше повноважень; взаємні втручання у компетенції одне одного;
- нелегітимна діяльність деяких політиканів з розпалення національно-мовної та релігійної ворожнечі; створення незаконних мілітарних формувань, які зловживають насильством;
- дії з підриву національної безпеки України; загрози територіальній цілісності; спроби окремих територій змінити свій правовий статус; анексія Криму Російською Федерацією та «гібридна війна» на Донбасі, що триває 5 років.

На наше переконання, неконфліктна ефективна взаємодія виконавчої, законодавчої й судової влади має спиратися на закріпленій у Конституції України баланс компетенцій їх інститутів та органів. Важливу роль у підтримці соціально-політичної злагоди відіграють ті механізми й процедури консенсуальної взаємодії президента, парламенту та уряду, що виконують функції правової медіації; їх упроваджують до політичної практики з метою модернізаційних проривів у діяльності органів держави. Це передусім – дії Конституційного Суду із забезпечення конституційної законності, з тлумачення Основного закону країни; інститут Представника президента у Верховній Раді й Представника Верховної Ради в КСУ; забезпечення регулярної присутності президента на засіданнях парламенту (поширена практика багатьох країн світу); щотижневі зустрічі урядовців і прем'єр-міністра з ВРУ («п'ятниця запитань до уряду»); зростання ефективності постійної парламентської комісії з питань депутатської етики; спеціальні парламентські процедури для розв'язання конфліктів і створення відповідних погоджувальних комісій тощо.

Висновки. Отже, неузгодженість позицій і певна суперечливість дій органів української державної влади, іноді конфронтаційний стиль відносин між ними зумовлені такими чинниками: відсутністю комплексної наукової док-

трини реформування суспільства; невизначеністю пріоритетів у стратегії державотворення; незбалансованістю дій еліти влади та контреліти у «полі» внутрішніх політичних комунікацій; часті коливання зовнішніх геополітичних векторів, які не узгоджені з українським соціумом; очевидна хаотичність реформування політичної та правової системи України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тацій В. Я., Тодика Ю. М. Функціонування державної влади в аспекті конфліктології. *Право України*. 1997. № 8. С. 29–34.
2. Тодика Ю. Н. Государственно-правовые конфликты и проблемы обеспечения стабильности конституционного строя Украины. *Основы конституционного строя Украины*. Харьков: Факт, 1999. С. 264–283.
3. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. Київ: Наукова думка, 1996. 190 с.
4. Конституційно-правові засади становлення української державності / за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Тодики. Харків: Право, 2003. 328 с.
5. Герасіна Л. М. Деякі проблеми українського парламентаризму в аспекті конфліктологічного аналізу. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. праць. Вип. 3. Харків: Право, 2002. С. 3–15.
6. Барабаш Ю. Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права. Харків: Право, 2008. 220 с.
7. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні. Одеса: Юр. літ-ра, 2008. 240 с.
8. Бобровник С. В. Компроміс і конфлікт у праві: антрополого-комунікативний підхід до аналізу. Київ: Юридична думка, 2011. 384 с.
9. Михальченко Н. И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? Київ: Ін-т соціології НАНУ, 2001. 440 с.
10. Цветков В. В., Кресіна І. О., Коваленко А. А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти: монографія. Київ: Ін Юре, 2003. 495 с.
11. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід / за ред. В. В. Танчера, В. П. Степаненка. Київ: Ін-т соціології НАНУ, 2004. 244 с.
12. Головаха Є. Українське суспільство: шляхи трансформації. *Український соціологічний журнал*. 2016. № 1–2. С. 26–30.
13. Герасіна Л. М. Безпека і захист соціально-правових архетипів суспільства від глобальної турбулентності. *Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції*: збір. статей за матеріалами II Харківського міжн.-правового форуму (Харків: USAID; OSCE; НЮУ, 25–28 верес. 2018). Харків: Право, 2018. С. 49–54.
14. Словник термінів з правової конфліктології: науково-довід. вид. / за ред. М. І. Панова, Ю. П. Битяка, Л. М. Герасіної. Харків: Одиссей, 2006. 208 с.
15. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. Київ: Ін-т екон. та прогнозування НАН України, 2009. 864 с.

16. Berger P. L., Luckman T. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books, 1990. x, 219 p.
17. Войтович С. О. Соціальні інститути суспільства: рід, влада, власність. Київ: Ін-т соціології НАНУ, 1998. 120 с.
18. Державно-приватне партнерство в контексті попередження та реагування на надзвичайні ситуації: міжнародний досвід, проблеми та перспективи для України: Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1339/> (дата звернення: 10.03.2019).
19. Хайрутдинова Л. Р. Мнимый и фактический конфликт интересов государства и гражданского общества в бизнес-среде. *Политика, государство и право*. 2014. № 5. URL: <http://politika.snauka.ru/2014/05/1678> (дата обращения: 11.03.2019).
20. Линтон Р. Статус и роль. *Человек и общество. Хрестоматия* / под ред. С. А. Макеева. Киев: Ин-т социологии НАНУ, 1999. С. 29–37.
21. Szepanski J. Osobowosc ludzka w procesie powstawania spoleczenstwa socjalistycznego. *Kultura i spoleczenstwo*. 1964. №4. S. 7–20.
22. Тихомиров Ю. А. *Теория компетенции*. Москва: Юстицинформ, 2001. 354 с.

REFERENCES

1. Tatsiy, V. Ya., Todyka, Yu.M. (1997). Funktsionuvannia derzhavnoi vlady v aspekti konfliktolohii. *Pravo Ukrainy – The law of Ukraine*, 8, 29–34 [in Ukrainian].
2. Todyka, Ju. N. (1999). Gosudarstvenno-pravovye konflikty i problemy obespechenija stabil'nosti konstitucionnogo stroja Ukrainy. *Osnovy konstitucionnogo stroja Ukrainy* (pp. 264–283). Har'kov: Fakt [in Russian].
3. Ishmuratov, A. T. (1996). *Konflikt i zghoda*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
4. Tatsiy, V. Ya., Todyka, Yu.M. (Eds.) (2003). *Konstytutsiino-pravovi zasady stanovlennia ukraïnskoi derzhavnosti*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
5. Herasina, L. M. (2002). Deiaki problemy ukraïnskoho parlamentaryzmu v aspekti konfliktolohichnoho analizu. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia: Zb. nauk. prats – State Building and Local Self-Government: Collection of Scientific Works*, 3, 3–15 [in Ukrainian].
6. Barabash, Yu.H. (2008). *Derzhavno-pravovi konflikty v teorii ta praktytsi konstytutsiinoho prava*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
7. Yezerov, A. (2008). *Konstytutsiinyi konflikt yak fenomen ta protses v Ukraini*. Odesa: Yur. lit-ra [in Ukrainian].
8. Bobrovnyk, S. V. (2011). *Kompromis i konflikt u pravi: antropolo-ho-komunikatyvnyi pidkhid do analizu*. Kyiv: Iurydychna dumka [in Ukrainian].
9. Mihal'chenko, N. I. (2001). *Ukraiïnskoe obshchestvo: transformacija, modernizacija ili limitrof Evropy?* Kii'v: In-t sociologii NANU [in Russian].
10. Tsvietkov, V. V., Kresina, I. O., Kovalenko, A. A. (2003). *Suspilna transformatsiia i derzhavne upravlinnia v Ukraini: polityko-pravovi determinanty: monoh*. Kyiv: VD «In Yure» [in Ukrainian].

11. Tancher V. V., V. P. Stepanenko V. P. (Eds.) (2004). *Suspilna transformatsiia: kontseptualizatsiia, tendentsii, ukraïnskyi dosvid: monoh*. Kyiv: Yn-t sotsyolohyy NANU [in Ukrainian].
12. Holovakha, Ye. (2016). Ukrainske suspilstvo: shliakhy transformatsii. *Ukrainskyi sotsiolohichnyi zhurnal – Ukrainian Sociological Journal*, 1–2, 26–30 [in Ukrainian].
13. Herasina, L. M. (2018). Bezpeka i zakhyst sotsialno-pravovykh arkhety piv suspilstva vid hlobalnoi turbulentsnosti. *Pravo i bezpeka u konteksti yevropeiskoi ta yevroatlantskoi intehtatsii: zbir. statei za materialamy II Kharkivskoho mizhn.-pravovoho forumu* (Kharkiv: USAID; OSCE; NYuU) (pp. 49–54). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
14. Panov, M. I., Bytiak, Yu.P., Herasina, L. M. (Eds.) (2006). *Slovnyk terminiv z pravovoi konfliktolohii: naukovo-dovid. vydannia*. Kharkiv: «Odissei» [in Ukrainian].
15. Heiets, V. M. (2009). *Suspilstvo, derzhava, ekonomika: fenomenolohiia vzaïemodii ta rozvytku*. Kyiv: In-t ekon. ta prohnozuvannia NAN Ukrainy [in Ukrainian].
16. Berger P. L., Luckman T. (1990). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.
17. Voitovych, S. O. (1998). *Sotsialni instytuty suspilstva: rid, vlada, vlasnist*. Kyiv: In-t sotsiolohii NANU [in Ukrainian].
18. Derzhavno-pryvatne partnerstvo v konteksti poperedzhennia ta reahuvannia na nadzvychaini sytuatsii: mizhnarodnyi dosvid, problemy ta perspektyvy dlia Ukrainy: Analitychna zapyska. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1339/> [in Ukrainian].
19. Hajrutdinova, L. R. (2014). Mnimyj i fakticheskij konflikt interesov gosudarstva i grazhdanskogo obshhestva v biznes-srede. *Politika, gosudarstvo i pravo – Politics, state and law*, 5. Retrieved from <http://politika.snauka.ru/2014/05/1678> [in Russian].
20. Linton, R. (1999). Status i rol'. Makeev S. A. (Ed.) *Chelovek i obshhestvo. Hrestomatija* (pp. 29–37). Kiev: In-t sociologii NANU [in Russian].
21. Szepanski, J. (1964). Osobowosc ludzka w procesie powstawania spoleczenstwa socjalistycznego. *Kultura i spolescenstwo*, 4, 7–20.
22. Tihomirov, Ju. A. (2001). *Teorija kompetencii*. Moskva: Justicinform [in Russian].

Герасина Людмила Николаевна, доктор социологических наук, профессор, профессор кафедры социологии и политологии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ И СПЕЦИФИКА ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВЫХ КОНФЛИКТОВ В УКРАИНЕ

Статья посвящена авторской трактовке сущности, природы и специфики государственно-правового конфликта в сфере публичной политики Украины как конфронтации, которая возникает между либо внутри институтов власти в ре-

зультате порушень функціонування державного механізму. Доказується, що предметом «конфлікту інтересів» в державно-правовій сфері являються зіткнення із-за прерогатив і ресурсів влади між елітами і управлінськими групами. Визначено зміст і траєкторія впливу основних політичних детермінант і політико-правових факторів, які викликають або «генералізують» конфліктогенність в управлінні державою.

Ключевые слова: державно-правовий конфлікт, політичні детермінанти конфліктності, «конфлікт інтересів», конфліктна дихотомія управління.

Herasina Liudmyla Mykolaivna, Doctor of Sociology Sciences, Professor,
Professor of the Department of Sociology and Political Science
of the Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

POLITICAL DETERMINANTS AND SPECIFIC STATE AND LEGAL CONFLICTS IN UKRAINE

Problem setting. *The situation of political conflict in the public sphere of Ukraine requires serious perfection of control the system by the state. The article is devoted author interpretation of essence, nature and specific of state and legal conflicts in the field of public policy of Ukraine, as to confrontation which arises up between or into the institutes of power as a result of violations of functioning of state mechanism. Complication of modernization and reforms of legal institutes of the state, sharpening of political fight in Ukraine for the redistribution of resources of power strengthen actuality of problem of diagnostics and settlement of state-legal conflict.*

Analysis of main researches. *It was begun fundamentally to study the problem of state and legal conflicts in the 90-years of XX century – V. Kudryavcev, Yu. Todika, V. Tatsiy, M. Panov, L. Herasina, Yu. Barabash, A. Yezerov, A. Ishmuratov, S. Bobrovnik, others. By an object of researches was become by conflicts between the subjects of state legal relationships – Center and regions, between different organs and structures of power, by competitive political groups and others that. Also the social and political factors of state-legal conflicts were probed by M. Mikhal'chenko, Ye. Golovakha, V. Tancher, V. Cvetkov, I. Kresina et al in a sociological paradigm.*

Paper objective. *The purpose of the article is theoretical research of essence and specific of flowing of state-legal conflicts, foremost in Ukraine, and determination of force and vectors of influence of political determinant, which draw or strengthen repeatedly conflicts in a country.*

Presentation of main body. *A modern political process shows that control the system by the state has contradictory character, in fact the state system of Ukraine was folded on principles of political, economic and spiritual variety. But a ruling elite stubbornly does not wish to take into account this factor, and the detailed political doctrine of modernization*

of country absents still. Conducted in the last years of reforms does not give rapid results, new forms and facilities of government are inculcated contradictory; and it transforms them on “provocative drivers”, political determinants of conflicts.

It is well-proven in the paradigm of political conflictology, that the content of “conflict of interests” in the state-right field is opposing of elites and collision between administrative groups for prerogatives and resources of power. Conflicts of interests in parliament, government, judicial bodies of Ukraine are various and testify to political dichotomy is democracy against a nomenclature! Contradictory dialectics of intercommunication of policy and state administration often appears in the crisis capability (stagnation, disfunctions) of politicians and rights institutes. International practice shows even, that exactly between the institutes of legislative and executive power more frequent all there are state-legal conflicts.

In modern Ukraine all of constitutional process of creation of the state it is enough not simple, and collisions and spores of imperious structures did not disappear through prerogatives and jurisdictions, and often pass to hard confrontation. Permanent renewal of conflicts in Ukrainian state space depends on negative influence of political determinant: low level of legal culture of some groups state machine; off-grade legal adjusting of constitutional relations; conservatism of thought and corporate egoism of certain political forces; absence is in the structures of state power of experience of decision of conflict questions by a consensus; and acts of hostility for injury of national safety of Ukraine it territorial integrity and others. Effective, collision-free co-operation executive, legislative and judicial power of Ukraine must lean against the balance of jurisdictions of their institutes and organs fastened a constitution.

Conclusions. Confrontation in the actions of Ukrainian state power is predefined the unsteadiness of priorities in strategy of the state and chaoticness of reforms of political system.

Keywords: state and legal conflict, political determinants of conflict, “conflict of interests”, conflict dichotomy of state administration.

